

quantitas sit, secundum quam substantia quanta mutatur, & augetur, iungendo augere metaphorice. Nam habens formam mutatur secundum eam, licet ipsa non mutetur. Tenendo tamen, quod ad intendi sequitur mutari proprie, dico, quod forma non intenditur, nec augetur, quia non mutatur, sed quod habens eam dicitur intendi, & mutari secundum eam, & isto modo charitatem intendi non est aliud, quam subiectum eius (ut animam) secundum eam intendi, & ideo secundum se proprie non conceditur isto modo, quod charitas intenditur; sed subiectum eius secundum eam. Vnde dicit Aug. & habetur in litera. Charitas non crescit; sed homo habens eam crescit secundum eam: nomen tamen mutationis attribuitur diversimode diversis: nam alicui attribuitur ut termino primo, ut cum dicitur, quod compositum generatur, & mutatur: alicui, ut subiecto, ut cum dicitur, materia generatur, ita in proposito augmentatio dicitur aliquando de subiecto augmentationis: quantaque de forma sui proximo, & formalis termino augmentationis istorum motorum: secundo modo dicitur forma intendi, & mutari: primo modo subiectum eius. Ad tertium concedo, quod compositum primo generatur, ut animam chara in augmentatione charitatis, quod compositum includit subiectum, & terminum: & quando dicitur, quod tunc non esse creatio; dico, quod in eodem instanti temporis, in quo charitas, vel gratia creatur, insanditur anima: sed in alio, & alio instanti nature, quia prius natura gratia, vel charitas creatur, quam anime insandatur; licet totum sit in eodem instanti temporis. Vnde duplex est ibi mutatio: una a non esse charitatis, vel gratie ad esse gratie, & hac est vere mutatio, que est creatio, & non est mutatio proprie dicta; quia nihil presupponit nec naturam, nec subiectum eius susceptivum: alia est mutatio a subiecto non charo ad esse charum: & sic mutatur anima a non esse charo ad esse charum; & ista mutatio non est simpliciter creatio, quia presupponit susceptivum, & ideo hac mutatio secundum quid potest dici generatio, & totum compositum secundum quid generatur tale, & non simpliciter, quia substantia, que est terminus generationis, presertim, vel presupponitur in infusione gratia, generatur secundum esse gratum, & accidentale.

DISTINCTIO XVIII.

Circa istam distinctionem decimamoctavam, quero unum.

QUESTIO UNICA.

Utrum donum dicat proprietatem personalem Spiritus sancti?

Quod non videtur, quia secundum August. 15. de Trinit. cap. 19. Spiritus sanctus instantum donum Dei est, in quantum datur eis,

eis, quibus datur; (a) sed non, quia datur eis, quibus datur, habet suam proprietatem personalem, quia sic datur ex tempore: ergo ex sua proprietate personali non habet, quod sit donum; quia secundum eundem ibid. ubi sup. apud se (inquit) autem Deus est, nisi nemini datur, quia Deus erat Patri, & Filio coeternus, antequam cuiquam daretur, hoc sit quantum ad illam questionem, qua Magister querit, utrum Spiritus sanctus eadem ratione dicatur donum, & datur? Item secundo sic: si Spiritus sanctus ex sua proprietate personali dicatur donum, cum per Spiritum sanctum dantur dona, per donum dantur dona; sed hoc videtur impossibile, quia donum includit rationem donabilis: igitur si includeret rationem donantis, includeret relationem oppositam, scilicet dantis, & dati; hoc sit quantum ad primam questionem Magistri, an per Spiritum sanctum donum, donentur dona.

Tertio sic: si Spiritus sanctus ex proprietate sua sit donum: ergo ex proprietate sua est donabile, quia omne donum est donabile: quero cui sit donabile? non Patri, & Filio, certum est: igitur creatura: sed hoc est falsum, scilicet, quod dicatur donum ab aeterno ex sua proprietate personali, quia donabilis creatura, quia tunc eadem ratione Filius dicitur donum, quia ab aeterno processit a Patre, ut donabilis creatura; unde dicitur in II. Filii datus est nobis, & c. hoc quantum ad tertium questionem Magistri, utrum Spiritus sanctus sit donabilis Patri, & Filio, vel tantum nobis? Item quarto sic. Proprietate persone procedentis, dicit processionem, qua accipit essentiam; ergo si donum sit proprietas personalis Spiritus sancti, donum dicit processionem eius, qua Spiritus sanctus procedit, & accipit essentiam; sed donum non dicit nisi donationem, qua non competit Spiritui sancto ab aeterno, cum non prius daretur, quam esset: cui daretur; ergo processus eius non esset ab aeterno, quod falsum est. Item quinto sic: quo aliqua persona accipit essentiam, ergo processionem habet essentiam: ergo eodem addito utrobique, quo habet essentiam, eo est essentia; sed processionem habet essentiam: ergo processionem est essentia: quia si habet essentiam, est essentia: sic igitur sequitur, quod Spiritus sanctus dono sit essentia, quod falsum est, quia Spiritus sanctus non est eo donum, quo Deus: nec Filius eo Filius, quo Deus: eo autem quo est Deus, est essentia: ergo non est essentia, quo procedit, nec eo donum, quo Deus: hoc est quod dicit Augustinus 7. de Trinitate cap. 1. de magnis. Item sexto sic: donum habet relationem ad illud cui datur: igitur si Spiritus sanctus habet ex processionem, quod sit donum creaturae, per consequens haberet, quod sit Spiritus creaturae; hoc falsum est, quia eadem ratione Filius esset Filius creaturae, cum sit nobis datus, & hac ratio inuitur in quarta questione Magistri, an Filius possit dici nos, cum sit nobis datus, sicut Spiritus san-

sanctus dicitur noster. Item septimo sic: inter dantem, & datum, est relatio. sed Spiritus sanctus datus donum, ergo si ex proprietate sua personam sit donum, igitur Spiritus referretur ad se secundum relationem donantis, & donati, sive dantis, & dati: sed nulla relatio realis, vel personalis est eisdem ad se: ergo, &c. hoc sit quantum ad quintam questionem Magistri, an Spiritus sanctus referatur ad seipsum.

Contra. August. 4. de Trinitate cap. 20. (a) Sicut enim (inquit) natum esse, est Filium a Patre esse: ita mitti est de Filio cognosci, quod ab illo sit, & sicut Spiritus sanctus donum Dei esse, est a Patre procedere: ita mitti est cognosci, quod ab illo procedat: & sequitur, nec possumus dicere, quod Spiritus, & a Filio non procedat: ergo Spiritus sanctus eo est donum, quo a Patre Filioque procedit, & per consequens donum est proprietate personalis Spiritus sancti. Item Augustinus 7. de Trinitate cap. 11. sed tamen (inquit) ille Spiritus sanctus, qui non Trinitas, sed in Trinitate intelligitur in eo, quod proprie dicitur Spiritus sanctus, relative dicitur, cum ad Patrem, & Filium refertur, quia Spiritus sanctus, & Patris, & Filii spiritus est: sed ipsa relatio non apparet in hoc nomine, apparet autem cum dicitur donum Dei. Donum enim est Patris, & Filii, quia & a Patre, & Filio procedit: hac ille: ergo donum est proprietate personalis eius, secundum quam a Patre, Filioque procedit.

Hic dicitur, (b) quod donum potest accipi tripliciter sive equivoce, sicut habere possumus ab Augustino in auctoritatibus praedictis. Prmo modo aptitudinaliter. Secundo modo habitualiter, & tertio modo actualiter. tertio modo loquitur Augustinus in prima auctoritate allegata de dono, secundo modo loquitur Augustinus de Trinitate cap. 15. ubi inquit: Verum ergo erat (supple donum) antequam daretur, sed non tum erat donum; an eo ipso quo dicitur cum erat Deus iam donum erat, & antequam daretur, &c. parum post respondet dicem. Sed quia sic precedebat ut esset donabile, iam donum erat, & antequam esset cui daretur. Prmo scilicet aptitudinaliter donum dicitur, ut aptum natum est dari, aut ut ei non repugnat dari, est in futuro non daretur, sicut loquitur August. in auctoritatibus ad oppositum, & isto modo donum habet rationem proprietatis personalis, vel est donum ex professione sua, scilicet in quantum donabile. Sed hoc non concedo, licet distinctionem approbemus, & quod sit falsum arguitur, quia proprietate personalis est ad intra, & non ad extra: sed de donabilitate illa non est ad intra, sed ad extra, ut ad creaturam, quia non ad Patrem, & nec ad Filium: ergo, &c. Probo maiorem, quia persona qualibet divina habuit perfectum esse divinum, & personale antequam fuit aliqua creatura, quia ex se est necesse esse: creatura vero in nullo esse, nec intra, nec extra, est necesse esse, neque in esse existentia, nec in esse essentia: scilicet di-

a Ratio ad opp.
b Opinio aliorum.

minus, sive intellecto: Ratio huius est, quia necessitas est conditio existentis, & tale esse abstracti ab existentia, etiam hoc esset magis inconveniens, quam si esset necesse esse in esse reali. Sed quod est ex se necesse esse prius est quam illud, quod est sive esse, & non necesse esse: ergo in illo priori est persona tertia, sive eius processio, & non respectus eiusdem ad creaturam, quia non est intelligere aliquam relationem esse ad creaturam, nisi creatura esset, vel intelligatur esse, quia relatio requirit terminum simul cum ipsa esse. Secundo probatur maior sic: quia relatio rationis non per se includitur in persona divina, que est ens reale, & si includeret relationem rationis, esset ens rationis, est cum hoc plura realia includeret, quia constitutum sequitur debiliorem partem: sed relatio Dei ad creaturam, sive actualis, sive habitualis, sive aptitudinalis, est ens rationis: ergo, &c. Item ad principale sic: una persona non constituitur formaliter duabus relationibus distinctis, sed Spiritus sanctus per spirationem passivam, que dicit respectum ad spirantes, constituitur in esse personali, sed si relatio aptitudinalis esset, necessaria ad hoc ipsa esset alia relatio ad illa. Probo, tum quia sunt ad diversos terminos, tum quia una est realis & alia rationis.

Respondeo primo ad rem in se, secundum ad intentionem Augusti. Quantum ad rem dico, quod nulla persona constituitur in esse personali per aliquem respectum ad creaturam, nec aliqua proprietate personalis dicit respectum ad creaturam, immo quidquid est in insecum in divinis: sive ab seipsum, sive respectivum, in quocumque esse reali, sive intelligibili, abstracti ab omni respectu ad creaturam, & est prius quocumque esse creatura; ita quod si per impossibile, vel in compossibile nihil aliud a Deo posset esse in aliquo esse, nihilominus esset in Deo quidquid sibi convenit ad intra, secundum quodcumque esse esse personale, vel personale: (ad) quia prius intelligitur tota Trinitas in esse personali secundum quodcumque esse, quam creatura intelligitur secundum aliquod esse, quia quodcumque esse attribuitur creaturae sive reale, sive divinum, que esse eius, necessario est posterior omni esse ad intra, & ideo nihil in insecum in divinis includit necessario respectum ad creaturam, que est posterior, ergo cum respectu, quo Spiritus sanctus dicitur donum, sit ad creaturam, quia non esset donum nisi creaturae cui daretur: quia non Patris, nec Filii sic datur, sequitur, quod donum non sit proprietate constitutiua Spiritus sancti: sed tantum spiratio passiva, que accipit esse a Patre, & Filio, que proprie signatur hoc nomine Spiritus sanctus in sensu compositionis, quidquid dicit August. de Trinitate c. 11. quod scilicet eius relatio magis apparet in hoc nomine donum, quam in hoc nomine Spiritus sanctus. Dico ergo, quod maxime apparet illius tertie persone proprietate constitutiua hoc nomine Spiritus sanctus non intelligenda per spiritum tantum naturam intellectuale, vel spirituale: quia sic hoc no-

men

non Spiritus est commune tribus personis: sed accipiendo Spiritus sanctus, pro Spiritu voluntate unica, & sancta Patris, & Filii, quia talis voluntas habens obiectum infinitum, infinite diligibile sibi præsens, est principium sufficiens producendi amorem infinitum, & per consequens per se flantem, qui Spiritus dicitur. Tamen propter auctoritatem Augustini est sciendum, quod donum multipliciter potest accipi: uno modo potest donum dici quodcumque liberaliter producatum, & sic dare nihil aliud est, nisi liberaliter producere, & dari liberaliter produci: & isto modo potest concedi Spiritum sanctum ab aeterno datum esse, & donum, quia ab aeterno spiratur, & sic donum non dicitur, nisi proprietatem personalem, quia ab aeterno Spiritus sanctus est spiratus, & unde sic dare, & dari, nihil aliud est, quam spirare, & spirari, & sic non loquantur sancti de dono. Nam concedunt spiritum esse donum ab aeterno, sed non dari ab aeterno: quia ipsam dari ab aeterno includit creaturam, cui datur, fore ab aeterno: non enim potest aliquid dari nisi sit illud, cui datur. Alio modo potest intelligi per donum, amor concors Patris, & Filii, quo Pater impendit amorem Filio, & ille recipit amorem eundem, quemodo loquitur Ric. 3. de Trinit. de amore, & sic non intendit hic August. loqui de dono, quia sic donum, quod idem est, quod amor, est mens essentialis secundam unam opinionem, vel mere personale secundam aliam opin. Et ideo dico, quod donum per se alicui unum principaliter signat, & ex consequenti connotat, & sic est univocum: signat enim per se respectum rationis ad creaturam, & tunc signat aliquod essentialis, & non per se: vel principaliter signat proprietatem notionalem alicuius persone: connotat tamen notionalem, ut superius de dari dictum est: vel si dicitur, quod signat utrumque per se, tunc erit aquivocum, & non signat per se unum.

Supponendo tamen quod signat alicui per se, dico, quod primum & per se signat respectum donabilitatis ad creaturam, vel donativi, vel donantis: quia donum potest tripliciter accipi respectu creature, ut dixit prior opinio, & in hoc bene sed tamen connotat proprietatem tertie persone procedentis a Patre, & Filio, quia amor est verus ex vi processionis sue, & sic vere libere donum. Inter enim omnia dona dantis primum donum, quod dat, & quisquis dare potest, est amor eius, quem primum dat amato, qui est ratio e usqueque: quod alterius doni: nihil enim habet rationem doni, nisi in quantum cadit sub actu amoris: non enim cultellus, vel rosa, nec aliquid exterius habet rationem doni: vel meretur nomen doni, nisi quia communi: atum amicitabiliter actu amatorio voluntatis, ideo omnia dona dicuntur talia ratione amoris dantis, etsi non recipientis. Spiritus autem sanctus ex vi processionis sue est primus amor, & infinitus, & procedens per actum amoris a Patre, & Filio, eum liberaliter producentibus, & ita donum si sit essentialis per se signat respectum ad creaturam, connotabit tamen necessariam proprietatem Spiritus sancti, qui est primus amor essentialis procedentis a Patre, & filio,

& filio, per actum amoris, & sic intelligenda sunt auctoritates Augustini superius ad partem oppositam allegatae, quod donum dicitur proprietatem personalem Spiritus sancti per connotationem, & non secundum suam principalem significationem. Hoc per exemplum declaratur. Hoc nomen datur non signat primo respectum virtutis spiritalive Patris, & Filii, sed primo signat respectum rationis ipsius ad creaturam, connotando processionem passivam, vel proprietatem personalem Spiritus sancti: per respectum tamen ad virtutem spiritalivam, per quam producitur primus amor spiritus infinitus: eodem modo donum non primo modo signat proprietatem personalem Spiritus sancti: ad primam rationem principalem patet responsio per ea, quae dicta sunt, quia donum non primo signat proprietatem personalem Spiritus sancti. Nam intentum est donum, in quantum datur eis, quibus datur: & ita per se significat respectum ad creaturam, connotat tamen proprietatem Spiritus sancti. Ad secundum concedo, quod per donum dona dantur, quia per amorem, qui est primus donum, dantur dona omnia, sicut dictum est. Ad probationem dico, quod non est oppositio in re, nisi accipientur respectu eiusdem: non enim opponitur in eodem paternitas, & filiatio, ita quod idem respectu diversorum sit Pater, & Filius, quia potest esse Filius Patris sui, & tamen Pater Filii, quem generat: non tamen potest esse Filius Patris sui, & ipse Pater, quia tunc idem produceret se, quod est inconveniens 1. de Trinit. cap. 1. Spiritus sanctus autem est donum, in quantum connotat eius processionem personalem, & est simul cum Patre, & Filio datur, vel donatur eusque tibi doni, quod datur creature: nec est hoc inconveniens, quod sit datus, & donum, vel datum respectu diversorum. Ad tertium dicendum, quod donabile dicitur uno modo, quod est aptum natum donari: alio modo dicit idem, quod est possibile dari, nec sunt ista eadem, quia aliquid est possibile esse tale, quod tamen non est aptum natum esse tale. Lapidem enim est possibile ferri sarsam, & tamen non est aptum natum esse sursum, nec habet ad hoc aptitudinem: corpus etiam neutrum, quod nec de se est natum ferri sursum, nec deorsum, ut corpus circulare, possibile est deferri deorsum, & sursum: secundum autem primum modum, persona Spiritus sancti habet ex processione sua, & a proprietate personali aptitudinem quia Spiritus sanctus procedit, ut amor donabilis; non sic Filius, sed ut Verbum declarativum essentialis Patris, & ideo non procedit Filius proprietate personali, ut habent aptitudinem, ut datur: procedit tamen pater secundum modum, ut possibilis dari a Patre, & a Filio, & a Spiritu sancto, & ita non sunt idem, ut patet. Ad quartum concedendum est, quod Spiritus sancto prestat essentialiam sine ullo temporis initio de Patre Filioque processio, sicut dicit August. 15. de Trinit. & quod ista processio includatur in hoc nomine donum, non ut principale significatum, sed ut connotatum. Ad quintum dicendum, quod illa est falsa, quod Spiritus sanctus habet essentialiam, eo est Deus; quia processione habet essentialiam, non tamen ea est Deus, Nam

non eo Pater quo Deus, neque eo Spiritus sanctus quo Deus; sicut patuit superius per Aug. Fil. ut etiam notitate habet essentiam, non tamen nascibilitate est Deus, sed deitate, & cum probatur, personam habere essentiam, est ipsam esse Deum; ergo eodem addito utrobique, quo persona habet essentiam, eo est Deus; ergo consequentiam; sed est fallacia figure dictionis penes primum modum. Nam ablativus quando construitur cum verbo activo, construitur cum eo, vel in ratione principii activi, vel in ratione actionis, & fieri, ut lignum habet esse calidum calore, vel igne, ibi iste ablativus, calore, significat quod calor habitus in ligno sit principium calefactionis in ligno cum vero dicitur, lignum habet esse calidum calefactione, construitur ablativus in ratione actionis, & fieri; sed quando ablativus construitur cum verbo substantivo, construitur cum eo in ratione principii formalis essendi, ut cum dicitur, lignum est calidum calore, & ita in proposito, Spiritus sanctus habet essentiam processione, construitur ablativus cum verbo in ratione actionis, quasi in esse, & fieri, sed cum dicitur, Processione est essentia, & Deus; significat ibi quod processio sit formalis ratio, qua est Deus; quod non est, & sic est ibi fallacia figure dictionis ex simili terminatione. Ad sextum dicendum, quod Spiritus sanctus dicitur donum creaturae, & Spiritus noster, secundum illum respectum quem connotat ex sua processione: quia sicut donum primo significat respectum ad creaturam, connotando tamen eternam processionem: ita & converso Spiritus sanctus primo significat respectum aptitudinalem ad creaturam, Filii tamen ex processione sua non significat respectum ad creaturam, nec illum connotat, quia naturaliter, & non per modum doni procedit: exit enim non quomodo datus, sed quomodo natus. Augustinus 5. de Trinitate. Ad septimum dico, quod Spiritus sanctus est datus sui quantum ad extra; sed iste respectus non est proprietas eius.

DISTINCTIO XIX.

Circa istam distinctionem decimam nonam, quæro, duo. Primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum sint persone æquales secundum magnitudinem?

Quod non, quia in predicamento dicitur, quod Quantitati proprium est; secundum eam, quod aliquid æquale, vel inæquale dicatur: quantitas non est in Deo secundum Augustin. 5. de Trinitate cap. 1. Deus est magnus, sine quantitate, & bonus sine qualitate: ergo, &c. Item nihil est ponendum in Deo, quod dicitur imperfectio-

nem:

nem: æqualitas est huiusmodi probatio, quia repugnât perfectioni in creaturis, quod patet per Augustin. 83. quæst. 9. 41. si omnia inquit essent æqualia, non essent omnia: igitur perfectio universi non posset stare cum æqualitate: æqualitas igitur non est in omnibus melior Deo opposito: igitur non erit perfectio simpliciter: igitur non erit in Deo tanquam esset ale, vel commune tribus. Tertio sic, perfecta æqualitas est mutua, hic non est mutua secundum August. 6. de Trinitate cap. ult. imago perfecta est, æquatur ei, cuius est imago non illud sue imagini. Oppositum in Symbolo Athanasii, personæ coætæras sunt, & coæquales, & Magister in litera probat hoc specialiter per August. de fide ad Pet. cap. 2.

Hic primo videndum est de æqualitate proprie sumpta. Secundo de ipsa generaliter sumpta, & tertio qualis est æqualitas in proposito, & quarto ostendendum est, quod hoc modo in divinis personis sic verte, & parte de æqualitate. De primo Philof. 5. Metaph. cap. de relatione, (a) diltinguit tres relationes fundatas super unum, scilicet idem simile, & æquale, & loquendo de istis stricte, & proprie appropriantur diversis generibus, ut identitas substantiæ, æqualitas quantitatis, & similitudo qualitatis; & ita forte possunt aliter relationes proprie fundari super res aliorum generum, sicut proportionalitas super relationem, sive similitudinem duarum proportionum, & hoc videtur Avic. dicere saltem de his tribus relationibus communibus, quas expresse ponit Philosophus, dico tamen, quod fundamentum remotum istarum relationum est res illius generis, puta æqualitatis fundamentum est res de genere quantitatis; similitudinis est res de genere qualitatis; identitatis est res de genere substantiæ. Proximam tamen fundamentum, vel ratio proxima fundandi est unitas talis rei, quia super rem talis generis, ut diversa est, fundantur relationes disparate, & non communes. De secundo dico, quod quodcumque ens in se quid, & habet in se aliquem gradum determinatum in curibus, & est forma, vel habens formam. Et secundum hoc fere potest simpliciter considerari quodcumque ens, ita etiam super ipsum potest fundari triplex relatio communiter sumpta; quia identitas super quodcumque ens in quantum est quid, & æqualitas, vel inæqualitas, super quodcumque ens, in quantum habet magnitudinem aliquam perfectionis, cui dicitur quantitas virtutis, de qua dicit August. 6. de Trinitate cap. 7. quod in his, quæ non magna mole sunt, item est melius esse quod majus esse: similitudo autem, vel dissimilitudo potest fundari super quodcumque ens, in quantum est quale, & qualitas quædam: de hoc modo qualitatis loquitur Philof. 5. Metaph. cap. de qualitate. quod unus modus qualitatis est differentia substantiæ, id est differentia essentialis: & hoc modo, individua ejusdem speciei, sunt essentialiter similia, in quantum habent eandem differentiam specificam, quæ est ut qualitas essentialis istorum. Et hoc modo communiter, & non stricte accipiendi istas relationes communes dicit Philof. 10. Metaph. quod

omne ens omni enti comparatum est idem, vel diversum: ita quod omne ens omni enti comparatum est æquale, vel inæquale. Sicut igitur fundamentum identitatis, æqualitatis, & similitudinis hoc modo commo uniter sumptum, est ens in communi: comparatum ad quodcumque ens in communi, ita & ille relationes sunt transcendentes, licet non convertibiles: cum disjunctione tamen dividentes ens, sicut dividitur in necessariam, & possibile. De tertio dico, (a) quod sicut nullum genus, nec aliquid alicujus generis dicitur de Deo formaliter, ita nec passio alicujus generis: & per consequens nec aliqua relationum communium, secundum quod stricte sumuntur, ut scilicet sunt passionis generum determinantorum. Sed quia ens dicitur formaliter de Deo, & quæcumque passio convertibilis cum ente: & passio non non convertibilium, sed disjunctionem semper extremum nobilissimum, ideo hoc modo illud extremum dicitur de Deo, quod vel dicit nobilitatem, vel non repugnat nobilitati, sed reliquum repugnat. De quarto, dimittendo nunc de identitate, & similitudine, de quibus nunc non est questio; (b) dico de æqualitate, quod ipsa est perfecta in personis divinis, & licet æqualitas aliquorum entium causarum, possit sumi secundum quantitatem continuum, sive discretam: & secundum continuum, vel permanentem, vel successivam, ac per hoc possit quæri utrum in personis divinis esset æqualitas secundum numerum; si ibi esset perfectus numerus: (c) & an ibi esset perfecta æqualitas secundum durationem, vel secundum æternitatem, quæ correspondet quantitati successivæ in creaturis. Primum tamen non pertinet ad distinctionem istam, sed ad *dist.* 24. nec de hoc tangit hic aliquid Magister, quia non ponit ibi numerum positive, sed forte in illa distinctione tangetur.

De secundo aliquantulum tangit Magister, & adducit Augustin, *de fide ad Pet.* & probatum est *dist.* 9. De tertio est questio, scilicet de æqualitate secundum magnitudinem, & quod illa sit perfecta in divinis probatur, tum ex fundamento remoto, scilicet magnitudine, tum ex ratione proxima fundamētis, scilicet unitate. (d) Primum patet ex hoc, quod magnitudo virtutis non est perfecta, nisi sit infinita, quia non tepugnat sibi infinitas: & nihil est perfectum, cui non repugnat infinitas, nisi sit infinitum; omnis autem alia magnitudo virtutis finita est: sola ista est infinita sicut patuit *dist.* 1. De secundo probatur propositum, quia in omnibus aliis æqualibus est diminuta unitas magnitudinis, secundum quam æquales dicuntur, quia illa magnitudo numeratur in ipsis æqualibus; hic autem est perfecta unitas magnitudinis, & tamen est cum hoc distinctio sufficiens relativorum, quæ requiritur ad relationem realem. Sed hic est unum dubium, quia cum magnitudo transeat in essentiam, non videtur, quod relatio fundata super magnitudinem, sit alia a relatione iudata super essentiam, ut est *quid*: &

a De hoc *suprad.* 8. q. 3.
b De quibus *infr.* d. 11.
c *Quodlib.* 6. d *Infr.* d. 24.

ita non videtur differre æqualitas ab identitate, aut 6 æqualitas, & similitudo possunt attendi in illis, quæ videtur quasi passionibus essentialibus, non attenduntur in eis nisi inquantum habent magnitudinem virtutis, non attenduntur in eis nisi inquantum habent magnitudinem virtutis. Ita autem magnitudo non est aliud attributum a perfectione tali, quia dicit modum intrinsicum illius, sicut sæpe dictum est; ergo si similitudo sit secundum talem proprietatem, (a) æqualitas secundum magnitudinem illius proprietatis non differret a similitudine secundum magnitudinem illam proprietatem, & ita videtur, quod æqualitas, secundum magnitudinem illam proprietatem, non sit hic ponenda, (b) quia neque ut distincta ab identitate, loquendo de æqualitate infinitæ essentie; neque ut distincta a similitudine, loquendo de æqualitate, quæ est in magnitudine perfectionum attributorum. Est etiam aliud dubium, quia videtur ponenda æqualitas personarum infinitæ, si possent esse infinitæ perfectiones attributales: quælibet enim habet magnitudinem suam tanquam modum intrinsicum sui, secundum suam rationem propriam: (c) ergo quot sunt perfectiones attributales, tot magnitudines erunt, & æqualitates. Ad ista quæ respondentur *dist.* 31.

Ad argumenta principalia. Ad primum dico, quod non est ibi quantitas molis, sed virtutis: & si nomen *quantitatis* appropriatur ad magnitudinem molis; magnitudo autem non appropriatur ad magnitudinem molis, tunc potest proprie concedi, quod est magnitudo ibi sine quantitate: & ita magnitudo vere est fundamentum æqualitatis transcendentis, quia hoc modo omne ens est magnus, vel parvum, æquale vel inæquale: licet magnitudo ista non sit fundamentum æqualitatis, prout est passio quantitatis, quæ est genus. Sed contra istud arguitur, quia non videtur verum, quod aliquid possit dici de Deo, nisi illud quod est de intellectu illius dicatur de eo: ergo cum de intellectu magnitudinis sit quantitas, magnitudo non potest concedi in Deo, & negari ibi quantitas. Item quærenti quantus est Deus? bene respondetur, quod est immensus: si autem non esset ibi quantitas, questio nulla esset.

Item passio communis toti generi non convenit alicui per differentiationem specificam: æqualitas est passio communis toti generi Quantitatis; ergo non convenit alicui per aliquam differentiationem specificam de genere Quantitatis: & ita non potest poni in Deo aliqua differentia de genere quantitatis negando ibi genus Quantitatis, & quod per talem differentiationem sit ibi æqualitas. Ad primum respondeo, quod *magnitudo*, est æquivocum secundum quod est species quantitatis distincta contra multitudinem 5. *Metaph.* (d) & secundum quod opponitur parvitati, & ejus concretum, quod est magnum, opponitur parvo, ista distinctio satis habetur a Philosopho 5. *Metaph.* 10. (e) in simili de longo, & brevi, multo, & paucio, multo, & uno. Primo modo

a *Dist.* 8. q. 1. & 2.
b *Vide in quodlib.* q. 6.
c *Et in quodlib.* q. 5. & 6.
d *Tex.* 18. e *Tex.* 18.

modo non transfertur *magnitudo* ad Deum, nec differentia ejus, ut aliquid ejus; sicut patet ex *diff. 8.* (a) quia tunc transferretur genus, quod includitur in eo: nec etiam secundo modo, ut *magnam* propria sumitur, & dicitur passionem quantitatis: quia etiam propria passio non est sine suo proprio subiecto. Sed alio modo *magnitudo* est passio entis divisa contra *parvam*, & sic in omni ente est alterum extremum: hoc patet per Philof. 5. *Met. de quanto*: *Sua autem, & magnam, & parvam, & maius, & minus, & secundum se, & ad invicem dicta, quantitates passiones secundum se; transferuntur etiam, & ad alia hae nomina, q.d. proprie simpliciter dicuntur passiones proprias quantitatis; communitur sumpta dicuntur passiones communes entis.*

Ad aliud, quantum est Deum, neganda est questio esse rationabilis, si negetur in Deo quantitas: si autem concedatur, questio erit rationabilis, sed tunc concedenda est esse quantitas virtutis non mollis. Tertia ratio non concludit, nisi quod aequalitas ut est passio generis quantitatis, non convenit Deo per aliquam differentiam generis quantitatis, nec transfertur ad divina; & concedo, quod nulla differentia de genere quantitatis convenit Deo, nec aliqua passio illius generis convenit Deo; sed passio transcendens. Ad secundum principale dico, quod perfectio simpliciter, id est quae formaliter potest esse inhærens, non dicit nisi aliquid, quod potest esse essentialiter in divinis, & ad se: & tale aliquod præintelligitur relationibus originis, cuiusmodi sunt sapientia, bonitas, &c. Aequalitas autem non præintelligitur relationibus originis, nec potest esse ad se, Pater enim non est aequalis sibi, sed Filio, & ideo aequalitas hoc modo non dicit perfectionem simpliciter: dicit tamen perfectionem, quæ in omni natura, comparando ad aliquid iustitiam naturæ, melior est suo opposito, quia oppositum ejus de necessitate dicitur imperfectio, non enim est inæqualitas in eadem natura, nisi alterum individuum imperfecte habeat illam naturam. Sic quoque igitur relatio potest esse inter supposita, in illa natura imperfectio esset inæqualitas in eis, quia in altero poneret perfectionem diminutam: aequalitas autem non est ibi imperfectio, immo magis præexigit perfectionem simpliciter, quia præexigit naturam perfectam, & perfecte in utroque relato, & hoc est quod dicit Augustinus lib. de *quantitate animæ*, loquens ad discipulum, *æqualitatem* (inquit) *inæqualitatis iure præponis, nec quemquam æstimare huic sensu prædicatum, cui non illud videtur*. Hoc utique verum est comparando aliqua in eadem natura, & simpliciter quibus comparabilis est aequalitas, magis possunt esse perfecta, quam illa, quibus æqua ita non est comparabilis, quia illorum aliquod necessitas est imperfectum. Tunc cum probas de perfectione creaturæ; respondendo, quod aliqua sunt necessaria ad perfectionem creaturarum, quæ tamen non dicuntur perfectionem simpliciter, & hoc est quia creaturæ de se imperfectæ sunt, & sine illis non possunt habere perfectam perfectionem, quanta, & qualis eis est possibilis, & ideo illa aliqua-

liter suppleant imperfectionem creaturarum, sicut dicitur est supra *diff. 6.* (a) ubi negatur eis, quod differentia speculativa cuiuslibet perfectionis simpliciter. Ita dico, quod perfectio limitata, non potest esse tanta in una natura limitata, sicut perfectio inæqualis, & ordinatis; & ideo ibi ordo naturæ, hoc est perfectio inæqualis, necessarius est ad maximam perfectionem eis commensurabilem: non autem est simpliciter necessarius ad perfectionem maximam, quia illa potest esse in natura perfectissima illimitata sine ordine perfectionis inæqualis. Et si arguas, (b) quod ordo est perfectionis, & ordo videtur requirere inæqualitatem. Respondeo, dico, quod ordo originis stat cum perfectione, ordo autem inæqualitatis non stat cum perfectione: non igitur omnis ordo est perfectio, sed aliquis stat cum perfectione in eadem natura, & aliquis non. Ad tertium dico, quod aliquando super aliquam relationem communem fundantur relationes oppositæ disquiparantæ; sicut si dicitur *assimilians*, & *assimilatum*: ista dicuntur relationem activi ad passivum, fundantur super hanc relationem communem, quæ est *similitudo*: *assimilians* enim est causans similitudinem, sicut dealbans est causans albedinem: & *assimilatum* est causatum secundum similitudinem, sicut dealbatum est causatum secundum albedinem. Et igitur hic relatio activi, & passivi in *assimilante*, & *assimilato*, sicut videtur in dealbato, est in dealbante, illud in quo inductur relatio activi, est absolutum: in hoc autem, scilicet in *assimilante*, illud in quo inductur relatio activi, est relatio equiparantæ. Et tale nomen, quod importat duas relationes tales, unam communem, & aliam disquiparantæ, quantum ad illam communem relationem, mutuatorem habet ad correlativum illius relationis: non autem mutuatorem habet ad correlativum, secundum relationem disquiparantæ. Ita etiam hic coæquari importat relationem coæquari ad coæquans, & illa aequalitas mutua est; Filius enim qui coæquatur Patri, est aequalis Patri, & e converso: sed alia relatio per modum passivi, scilicet accipere aequalitatem ab alio, illa non est mutua, sed competit præcipue Filio, & relatio opposita disquiparantæ, scilicet coæquare, convenit Patri, id est dare aequalitatem Filio. Est igitur imago æqualis, & e converso: sed sola imago coæquatur intelligendo duas relationes prædictas.

QUESTIO SECUNDA.

Utrum quælibet Persona divina sit in alia?

Secundo quæro de circumnecessione personarum divinarum, utrum quælibet persona divina sit in alia: Et arguitur, quod non, quia quodlibet esset in quolibet, secundum opinionem Anaxag. (c) esset

o o 4

a *§. de tertia via.*

b *12. Met. ad fin.*

c *1. Phys. de Gen. 1. §. 3. Met. §. 1. de an. ex. 2. & inde*

maxima confusio: ergo si personæ divinæ essent in se invicem, confusæ essent, contra illud Athanasi, *neque confundentes personas, neque substantiam separantes*. Et confirmatur ratio, quia indivisibile non distinguitur ab indivisibili, nisi sit extra illud, quod probatur per Philosophum 4. *Physicor.* quia duo indivisibilia simul posita, non faciunt majus, quia essent unum indivisibile: igitur cum personæ divinæ sint indivisibiles, si sunt simul non sunt distinctæ. Præterea, si personam esse in persona, esset distinctio aliqua; ergo & compositio. Probatio consequenter: Si aliquid dicitur deitate, quod non esset ipsa, tunc deitas esset compositibilis, vel composita: quod patet per Aug. de *Civitate Dei* 11. cap. 10. & ponitur *aisi*. *2. (a) Ideo simplex est Deus, quia est illud, quod habet, excepto quod persona dicitur relative ad aliam, & non est ipsa*; ergo si persona habet aliquid in se, quod non est ipsa; ipsa est composita, vel compositibilis, quod est falsum, & prius improbatum.

Item in eodem, in quo est Filius, est filiatio: in Patre est Filius per positam circummessionem; ergo in Patre est filiatio, & ulterius, illud, in quo est filiatio, est Filius: ergo Pater esset Filius. Præterea, si Pater est in Filio, & Filius est in Patre, ergo Pater est in se: consequentia probatur per Philosophum 4. *Physicor.* (b) *si aer in igne, & ignis in Cælo, ergo aer est in Cælo; igitur a simili hic*. Et confirmatur per illud Philosophum in Antepredicamentis, *quidquid sequitur ad predicatum, sequitur ad subiectum*; & per istas maximas, *quidquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens, & quidquid antecedit ad antecedens, antecedit ad consequens, & quod est prius prior, est prius posteriore, & quidquid est causa cause est causa causati*. Item si Pater est in Filio; ergo Deus est in Deo, & ulterius; ergo Deus distinguitur a Deo. Item quod exit ab alio, non est in eo, sed Filius exit a Patre, ut dicitur Joan. 16. *exiit a Patre*. Contra Joan. 14. cap. (c) *Ego in Patre, & Pater in me est*. Et Magister adducit auctoritatem in litera Ambrosii, Augustini, & Hilarii. Istius questionis veritas est plana, & certa ex auctoritate Salvatoris in Joanne, & alibi in multis locis, & etiam Sanctorum exponentium. Sed ut aliquæque possit intelligi, tria sunt videnda. Primo, de modo quo persona est in persona; Secundo, quæ sit ratio istius inexistentiæ: Tercio, si iste modus essendi in ipso redaci ad modum aliquem essendi in reperiuntur in creaturis, loquendo de illis modis, quos ponit Philosophus 4. *Physic.* (d) vel utrum possent declarari per aliquem modum, qui possit in creaturis inveniri.

De primo dicitur sic, quod duobus modis potest intelligi aliquid esse in alio. Primo, vel secundum totum, sicut vinum est in amphora: vel secundum partem, & hoc dupliciter, vel ita quod pars sit in alio, & nihil ejus sit: ut pes avis in laqueo, & nihil ejus est, & per hoc avis tota dicitur esse in laqueo: vel quod pars ejus sit in alio, & sit

& si aliquid ejus, & per hoc illud, cujus est pars dicitur esse in illo, in quo pars illius dicitur esse: sicut si aliquid monstrum habens duo capita, & duo corpora, haberet tantum duos pedes, tunc unum diceretur esse in alio per pedem ejus, qui est alterius. Ad propositum dicitur, quod Pater non est in Filio primo modo, Quod probatur dupliciter. Primo, quia illud, quod est in alio primo, qualibet pars ejus est in eo æque primo: sicut si terra primo est in centro, qualibet pars terræ est æque primo in centro quantum est ex se: igitur si Pater primo est in Filio, qualibet pars Patris primo erit in Filio, & ita paternitas est æque primo, sicut deitas in Filio, & ex hoc ultra sicut deitate Filius est Deus, ita paternitate Filius erit Pater, quod est falsum. Secundo, quia illud, in quo primo est aliquid, videtur quasi ambire illud, & penetrare, & contineri: idem autem respectu ejusdem contineri, & contineri, ambire, & ambiri, non est intelligibile: ergo, &c. Oportet igitur, quod sicut in creaturis dicitur aliquid secundum partem esse in alio, & non primo: ita una persona dicatur esse in alia secundum aliquid sui: Non est autem secundum aliquid sui, quod nihil sit ejus, in quo est, quia illud esset relatio personalis personæ inexistentiæ: & istud non est ratio, quia persona est in persona, sicut patet in secundo articulo, in quo concordo secum: ergo illud est essentia, quæ ita est aliquid inexistens, quod est aliquid ejus in quo coexistit. Et quod propter istam essentiam Filii inexistentiæ Patri, Filius sit in Patre probatur, quia ubicumque est fundamentum relationis alicujus ibi est relatio fundata in eo: ergo ubicumque est essentia, in qua fundatur filiatio, ibi est filiatio: Distinguitur tamen de persona, quæ est in alia: & in qua est alia quæ licet persona quæ est in alia, ponatur in ea non primo, sed per aliquid sui, id est per essentiam: tamen persona in qua est alia, est in qua primo est alia, id est se tota quia se tota habet aliquo modo rationem ambientis, & continens, deitatem, quæ licet non sit pars personæ inexistentiæ, est tamen aliquid personæ. Contra illud primo, esse in, non dicit aliquid ad, se secundum omnem opum, igitur relationem personæ ad personam, non relationem originis, quia illa non est ejusdem rationis in extremis: persona autem uniformiter sunt in se invicem secundum istos: ergo dicit relationem communem, sed relatio communis secundum eandem rationem fundamenti, est in supposito, quod refertur, & in supposito ad quod refertur: sicut similitudo requirit eandem rationem albedinis in simili, quod refertur, & in simili ad quod refertur: igitur si illud aliud, ad quod refertur persona inexistens, sit tale primo, quod in ipso sit persona illa, sequitur, quod persona inexistens primo, erit relata illa relatione, & non per aliquid sui præcise. Secundo sic, quando aliquid dicitur esse in alio secundum partem, eodem modo est in isto secundum partem, quomodo ista pars est in isto primo. Exemplum, si homo sit in terra per pedem, sicut pes est in terra localiter ita homo est in terra localiter per partem: non autem si pes est ibi quasi in loco, homo erit ibi sicut forma in materia, ita etiam si albedo est in ho-

hominem secundum partem, quia secundum faciem eo modo *essendi* in quo est in facie primo, puta, ut accidens in subiecto, eo inquam modo est in homine per partem, quia sicut in subiecto: ergo si Filius est in Patre per essentiam, quae formaliter est in Patre: sequitur, quod Filius erit in Patre quasi formaliter, licet secundum aliquid sui, quod non est esse in secundum circuminfectionem. Respondetur, quod maior est vera loquendo de illo, quod est ratio proxima alicuius *essendi* in, non autem de ratione remota: essentia autem, ut est formaliter in Patre, non est ratio proxima Filii *essendi* in Patre, sed remota: proxima autem est, ut est hoc proprietates personae inexistens. (a) Contra, hoc concedit propositum, quia illud dicitur convenire alicui primo, quod non convenit ei secundum aliquam partem sui, sed secundum quod est ex omnibus partibus suis integratum: igitur ita hic, cum non sit in persona secundum istos, nisi relatio, & essentia: quidquid convenit personae non praeciso ratione alterius istorum, sed ratione essentiae eum relatione simul, vel e converso, hoc convenit sibi primo, quia hoc dicit personam secundum se totam.

Praeterea: proprietates personae, ut est incommunicabilis, non convenit formaliter essentiae, sicut essentia non generat, nec generatur, non distinguitur: nec refertur: nec etiam e converso, proprietates, quae est essentiae, ut incommunicabilis, convenit personae, quia iste est proprius modus essentiae, ut distinguitur a persona, quia essentia est una in tribus: persona autem nullo modo, nec primo, nec secundum aliquid sui, est una in tribus: igitur iste modus *essendi* in, quo essentia est in Patre, ut quasi forma, puta, ut qua Pater est Deus, nullo modo convenit personae, quia iste est proprius modus essentiae, secundum quod distinguitur a persona.

Quantum ergo ad istum articulum dico, quod praedicatum convenit alicui toti primo, ut primo distinguitur contra illud, quod est secundum partem, ut dicitur *5. Physicorum* in principio: quod non convenit ei praecise, quia parti illius convenit, & per oppositum nihil dicitur convenire alicui toti secundum partem, nisi quod convenit parti, & per partem dicitur de toto, sicut patet per Philosophum *5. Physicorum* in eius exemplo, *sanatus homo, quia thorax eius sanatur*: nam formaliter sanari dicitur de thorace, & primo, & per consequens per hoc de toto, cuius totius thorax est pars: tale praedicatum primo inhaerens alicui toti, aliquando nulli parti ipsius totius inest, aliquando autem cuiuslibet parti inest. Exemplum primi, triangulus primo habet tres angulos, &c. & tamen nulla pars trianguli, loquendo de partibus integralibus, habet hoc praedicatum, scilicet habere tres: similiter homo primo est risibilis, & tamen nulli parti eius primo inest haec passio, & compositum generatur primo, licet nulla pars eius generetur primo; loquendo de isto modo eius, quod est generari, & ita universaliter in omnibus subiectis heterogeneis, & passionibus eorum. Et ratio est ista, quia natura talis subiecti ad aqua

ta est tali praedicato, quam ad aequationem notat talis primitas: sicut patet ex distinctione universalis primo Posteriorum, & natura illius totius ad aequatam in nulla parte salutaris, & ideo ejus passio nulli parti convenit. (a) Exemplum secundi est, si ignis sit primo calidus quaelibet pars ignis est primo calida. Ita etiam Philosophus *(b) 7. Physicorum*, arguit, quod nullum corpus potest a se moveri primo, quia tunc quiesceret ad quietem partis: non enim primo moveretur, nisi motus inesset cuiuslibet parti ejus, si enim alicui parti ejus non inesset motus tunc toti primo non inesset, & ita est universaliter in subiectis homogeneis, & passionibus eorum, quia natura ista, cui primo, id est ad aequatam convenit talis passio, ipsi est ejusdem rationis in parte, & in toto: igitur praedicatum ad aequatum tali naturae, convenit cuiuslibet, in quo est ipsa natura, & ita convenit parti: non igitur propter rationem primitatis, oportet praedicatum, quod convenit toti naturae, convenire parti: immo nunquam propter hoc oportet: quod conveniat parti, sed praecise quando natura totius est eadem in toto tali, & in parte ejus. Ad propositum dico, quod iste modus *essendi* in, non est per illum modum, quo natura est in supposito, vel forma in materia: sed sicut subsistens est in subsistente, secundum *Hiar. 7. de Trinitate cap. 9. ubi dicit sic, inesse non ut aliud in alio, ut corpus in Corpore; sed sic inesse ad subsistere, ut in subsistente in se, ut sit ita inesse, ut ipse subsistat, subsistere autem, id est incommunicabiliter per se esse: convenit personae primo: non enim de persona dicitur, quia de essentia, vel de relatione dicitur. Sicut etiam agere in creaturis, vel produci primo, convenit supposito toti, id est non sibi, quia parti, ergo & subsistere in, primo convenit personae, licet enim natura primo inest parti, ut natura in supposito: illa tamen non est subsistens, vel inexistens praesentia in, sed praecise illa inexistens, qua totus Filius inexistit praesentia in, & intime in toto Patre, cui alludit illud Ambrosii in hymno. *In Patre totus Filius, & totus in verbo Pater.* (c) Et tunc ad argumenta dictae opin. contra illud n. membrum. Ad primum dico, quod illa major est dupliciter falsa. Primo, quia non oportet illud praedicatum, quod primo convenit toti, convenire alicui parti, ut ex determinatis satis patet. Secundo, quia si alicui parti convenit, vel toti ratione alicuius partis, non oportet alteri parti competere ratione cuiuscumque partis; & maxime quando illae partes non sunt ejusdem rationis in integrando totum, sicut homo est primo rationalis, quia differentia specificae, sicut rationale, primo dicitur de specie: primo etiam homo habet alicui illum, qui convenit animali rationali in quantum rationale, sicut intelligere, vel ratiocinari, & tamen non aequaliter convenit istud praedicatum utrique parti hominis, scilicet animae, & corpori, sicut enim formaliter potest dici de anima, & nullo modo de corpore: non tamen dicitur de homine, quia de anima: quia tunc competeret homini secundum partem, sicut es*

a *Phys. 1. c. 1. & 2. de motu.*a *Text. 3.* b *T. 1. 2.* c *Reprob. H. nr.*

se longum competit homini secundum partem, quia secundum corpus. Et si etiam *intelligere* neutri parti competeret, ita quod non posset dici de ea, non tamen aequaliter se habet utraque pars ad inhaerentiam predicati totius: non enim est ita corpus ratio inhaerentiae huius praedicati, sicut anima, & hoc quia illae partes, (a) scilicet corpus, & anima, non sunt partes eiusdem rationis in integrando totum, sed altera materia, altera forma: materia enim non est ratio operandi, sicut forma ipsi primo operanti. Ita igitur in proposito, propter partem primo esse in Filio, non oportet concedere divinitatem esse in Filio, vel paternitatem illo modo *essendi in*, si tamen concederetur, non oportet adhuc concedere ex aequo, quia non sunt eiusdem rationis in persona, quae includit eas. Et ulterius cum arguitur, si aequae essent in Patre, arguitur esse in subsistente, ut praesentialiter, & in consequente insertur alius modus *essendi in*, qui non est ille modus formaliter, licet praesupponatur illi modo *essendi in*, unde ex modo *essendi in*, per praesentiam, concluditur modus *essendi in* per informationem. Ad secundum dico, quod illud non est tantum contra membrum istud de esse in primo, sed etiam contra conclusionem principalem; ita etiam videtur esse impossibile in creaturis, quod idem respectu eiusdem consistat, & contineatur; vel ratione partis contineatur, & ratione totius contineatur; sicut quod idem primo contineatur, & contineatur. Et ideo respondeo ad argumentum, & dico, quod ille modus *essendi in*, non dicitur continetur, sed praesentiam subsistentis in subsistente, & ita est unius rationis in utroque; quia sicut hoc subsistens est praesens illi, sic illud illi. Quantum ad secundum articulum dico, quod nec essentia sola est ratio huius in existentiae, nec ratio sola. Primum probatur, quia tunc Pater esset in se, quod est falsum eo modo quo intelligit Saluator Patrem esse in Filio, & Filium in Patre; quia sic inesse requirit distinctionem realem. Secundum probatur, tum quia relationes originis non sunt eiusdem rationis in personis relatis, & ita si illae essent formales rationes *essendi personarum in se invicem*, non essent personae in se invicem uniformiter; quod est contra praedicta; Tum secundo, quia si per impossibile ipse Deus produceret alium Deum, non esset iste Deus in illo, quia secundum Damasc. cap. 5. *Si essent duo dii, non possent esse simul*, & ita neuter esset immensus, & ita nec Deus; tamen vere esset ratio producerentis ad productum; Tum tertio, quia si per impossibile duae personae essent sui origine, sed tamen haberent eandem essentiam cum distinctione reali, essent in se invicem, quia non posset essentia unius personae esse in alia, nisi ipsa quae omnino eadem est illi essentia, esset in ea, licet alio modo *essendi in*; Tum quarto, quia in creaturis sunt verae relationes originis, & principii, & principii: & tamen ibi propter diversitatem naturae in ipsis rela-

relativis, neutrum est in alio. Et ex his sequitur, cum non sit in persona nisi essentia, & ratio secundum communem opin. quod ambo erunt totalis ratio in existentiae; Et ad intelligendum, quomodo hoc sit, potest accipi exemplum in creaturis de similitudine; nihil enim est sibi simile, sed alteri; similitudo tamen fundatur super unitatem in qualitate secundum Philosoph. 3. *Metaphys. cap. de ad aliquid*. Nec igitur sola diversitas relativorum, nec sola unitas fundamenti sufficit ad similitudinem: sed ambo requiruntur per se, sicut una causa totalis. Ita hic, nec distinctio personae in existentia, & in qua est alia; nec unitas essentiae per quam sunt in se invicem, est tota ratio in existentiae; sed ambo simul. Sicut tamen in similitudine est principalior ratio unitas fundamenti, quam distinctio ibi extremorum, & similiter ratio immediatior; ita hic potest poni immediatior, & principalior ratio in existentiae ipsius unitas essentiae, quam distinctio personarum.

Quantum ad tertium articulum dico, (a) quod iste modus *essendi in*, non est aliquis istorum modorum formaliter, quos ponit Philosoph. 4. *Physicorum*, formaliter dico. Quia omnes illi modi sunt per hoc, quod contentum est aliquid continentis, quomodo non e converso; vel per hoc, quod continens est aliquid contenti, quomodo non e converso; neutra illarum rationum est in proposito, quia diversitas est ibi major ratio *essendi in*, quam unitas; contrarium est in proposito, ideo bene dicit Hilari. 3. *de Trinitate*, & ponitur in litera: *naturaliter enim intelligentia humana rationem huius *aliter* non capit, nec exemplum aliquod rebus divinis comparatio humana praestabit*. Colligendo tamen ea, quae sunt perfectiora in creatura, tollendo ea, quae sunt imperfectiora, possunt poni aliqua exempla huiusmodi *essendi in*, licet haberi perfecte non possint; tamen imperfecta exempla imperfecte representantia illum modum *essendi in*, possunt adduci.

Primo quidem de illapsu essentiae divinae respectu creaturarum, ad quem illapsum concurrit simul immanentia naturae divinae, & eius manententia: circumscribatur ergo ab illapsu ratio manententiae, ita quod reservetur ratio praesentiae propter immanentiam absque ratione conservationis, sive ratione potentiae activae pertinentis ad manententiam: hoc circumscripto, sicut Deus (quia immentus) praesens est omni creaturae; ita tunc intelligeretur praesens alicui, absque hoc, quod illud manentear, & tunc si ponatur una natura in praesente, & in illo, cui est praesens, propter quae naturam unam oportet ipsum esse praesens; erit exemplum ad propositum de isto modo *essendi in*. Aliud exemplum est de anima non informante corpus, praesente tamen corpori, sicut in instanti mortis; aut de Angelo non informante corpus, ipsi tamen praesente; aut de corpore glorioso praesente corpori non glorioso. Vel melius exemplum; si posset corpus gloriosum inexistere alicui corpori glorioso aequae subtili: in his omnibus esse in,

in, et subsistentis, & presentis, non per informationem, nec per modum partis, et in istis addatur unitas naturæ, quæ de necessitate naturæ exigat talem presentiam, et perfectius simile. Aliud etiam est exemplum de potentis animæ, quæ si ponantur differre ex parte rei, & cum hoc tamen esse idem realiter essentia animæ, de necessitate una erit in alia, quia in alia est essentia animæ, cui illa potentia est eadem; igitur distincta aliquo modo realiter erunt indistincta: sed si utrumque istorum esset per se subsistens, subsistens distinctum erit in subsistente presentialiter, & erit exemplum essendi in, præ omnibus istis exemplis. Et ad declarationem duorum articulorum præcedentium potest addi, quod in isto modo *essendi in*, utrumque extremum secundum eandem rationem est in alio, quia hic notatur presentia mutua, non contraria extremi ab extremo: quia si intelligatur corpus esse in loco, hoc est sicut contentum a continente: non enim est hoc modo in; sed si intelligantur duo corpora esse in eodem loco, in se invicem, hoc est secundum eandem rationem, quia sunt simul, & similtas dicit relationem communem unius rationis in extremis: & si per impossibile circumferatur locus, & ponatur simul presentia corporum, erit relatio unius rationis in extremis, & utrumque in altero sine continecia, vel unius ab altero, vel amobum a tertio.

Ad argumenta principalia: ad primum dico, quod confusio esset, si quolibet esset in alio secundum opinionem Anaxag. quia sic quolibet esset in alio, sicut pars ejus, sicut videtur Philoſophus impetere sibi: sed persona non est in persona, sicut pars ejus, & ideo non sequitur confusio. Cum confirmatur ratio per illud (a) *6. Physicor.* de indivisibilibus. Respondet, quod aut illud est falsum, quod indivisibilia quantitatibus non sunt distincta, nisi differant situ, de quo alias: aut si est verum, nihil est ad propositum, quia ratio illa, quæ esset ibi, non esset in personis divinis, quibus non convenit sicut. Ad secundum dico, quod dicitur est communis omni subsistenti in natura divina, & est aliquid subsistentis in natura divina: & ideo non potest realiter distinguere ab aliquo, nisi esset aliquo modo compositibile cum isto: quia non est intelligibile, quod in aliquo subsistente sint plura, nisi unum sit compositibile cum altero: persona autem non est aliquid cujuscumque subsistentis in natura ista: & ideo licet persona sit in persona, non tamen oportet quod sit ipsa, vel compositibilis ipsi, sicut oportet dicere de deitate. Ad tertium dico, quod quantum abstractum dicitur esse in aliquo, aut de virtute sermonis denotatur *esse in*, sicut forma in informato, sicut cum dicitur color est in lapide, non significatur *esse in*, sicut pars in toto, sed sicut forma in informato, & tunc ista propositio est neganda: *filialis est in Patre*, & tunc prima consequentia non valet, aut hoc non haberetur de virtute sermonis, sed ex usu, sicut dicimus calorem esse in luce, non sicut in subiecto, & tunc concedi potest ista, *filialis est in Patre*, ac-

icipiendo, *esse in*, pro inexistencia intima, sicut jam dictum est: nec sequitur ultra, igitur *Pater est Filius*: sed est fallacia equivocationis inferendo ex antecedente, quasi in, acciperetur ibi per modum formæ. Ad quartum dico, per quam tenet talis modus arguendi: tenet autem generaliter per talem propositionem: *quidquid habet aliquam habitudinem ad aliquid, habet similem habitudinem ad illud, ad quod illud aliquid habet habitudinem talem*: Ista propositio frequenter vera est in relativis superpositionis, & suppositionis, non tamen est universaliter vera: sed de isto non dico modo, quia argumentum hoc procedit de esse in, quod, ut sumitur in proposito, notat relationem communem. Quamvis igitur ad relationes communes, dico, quod ista propositio est universaliter falsa, puta, *quidquid est simile Sorti est, simile omni Sorti*: hoc enim includit, quod aliquid sit simile sibi ipsi, quia illud cadit sub ista distributione *omni simili*, sed ad hoc, quod sit vera, oportet addere specificationem istam, omni alii a se, & tunc virtute talis propositionis specificantis tenet talis modus arguendi procedendo, non convertendo: puta non sequitur, *Sortes est similis Platoni, Plato est similis Sorti: igitur Sortes est similis Sorti*, quia propositio ista est falsa, *quidquid est simile Sorti, est simile omni simili Sorti*, nisi addatur omni simili Sorti alii a se, & tunc non includitur Sortes sub ista distributione: nec potest argui convertendo ad Sortem, sed tantum procedendo. Sed adhuc talis additio non sufficit ad veritatem talis propositionis, nec ad efficaciam talis argumentationis: sed oportet addere, quod medium ad quod comparatur extrema, sit limitatum secundum talem rationem: quia non sequitur, quidquid est simul cum A. est simul cum omni eo, eum quo A. est simul, omni inquam alio a se, si ipsum A. sit illimitatum, quia tunc exilens Parisius esset simul cum existente Romæ, quia sunt simul cum deitate immensa, & illimitata ad illos: nec etiam omnia ista sufficiant, nisi addatur, quod medium non varetur, ut comparatur ad extrema. Ad propositum ergo dico, quod argumentum non valet, quia arguitur convertendo, non procedendo, & propositio confirmans talem modum arguendi falsa est: argumentum tamen Philoſ. *A. Physic.* tenet, quia arguit tantum procedendo, & accipiendo medium limitatum, & non vatum, sed argumentum est in relativis suppositionis, & superpositionis. Unde non multum est ad propositum de esse in, in proposito, ut dicit relationem communem, ut tamen de relativis disquisitionibus breviter dicatur, dico, quod talis modus arguendi generaliter, non tenet nisi per relationem prioris, & posterioris, quod fere est commune omnibus talibus relativis: quidquid enim est prius prior, est prius posteriore, & ut generalis dicatur, quidquid habet ordinem ad aliquid, habet similem ordinem ad quolibet aliud, ad quod illud habet ordinem talem. Ista propositio est vera in ordine essentiali, non intelligendo conditionem specialem ordinis, puta mediationem, vel immediationem, propinquitatem, vel remotiorem. Quia igitur esse in, ipsius

aeris in igne, dicit ordinem essentialem, & similem modum dicit esse in, ignis in caelo, tenet illa consequentia procedendo, & hoc quia proceditur secundum rationem generalem ordinis, non specificando ordinem mediatum, vel immediatum, propinquum, vel remotum: unde non sequitur. A. est pater. B. B. est pater. C. ergo A. est pater. C. ut pater denotat immediatum ordinem, ad C. ut ad Filium; sed bene sequitur, ut notat principianem in communi, prout pater extenditur ad avum, vel proavum, &c. Ad aliud concedo, quod Deus est in Deo, & hoc concedit Hilarius 7. de *Trin.* sed cum inferitur: ergo Deus distinguitur a Deo: nego consequentiam, propter fallaciam consequentis: haec enim propositio in, non notat virtutem confundendi suum casuale, nec hoc habet, & ideo potest casuale eius itare pro supposito aliquo determinato indeterminate. *Distinctus* autem distribuit terminum hujus relationis confuse, & distributive, propter negationem inclusam, & ideo casuale hujus propositionis non inferit terminum hujus relationis confuse, & distributive. *Deus generat Deum:* ergo *Deus distinguitur a Deo*, propter similem rationem. Ad ultimum dico, quod exitus Filii a Patre est pro officio producti a producente: nunc autem talis exitus nihil prohibet, quin exiens maneat in eo, a quo exit, quia recipit eandem naturam cum eo, a quo procedit.

DISTINCTIO XX.

Circa istam distinctionem vigesimam quero unum.

QUESTIO UNICA.

Utrum tres personae sint aequales in potentia?

Arguo quod non, quia tunc sicut Pater potest generare, ita Filius potest generare. Probatio hujus consequentiae, tum quia August. contra *Maximum* lib. 3. (a) *Si Pater non potest generare sibi Filium aequalem, est impotens:* ergo et converso si non est impotens, sed omnipotens, potest generare Filium, & per consequens potest generare pertinet ad omnipotentiam, & ita si Filius non potest generare, non est aequus potens, vel aequalis potentia cum Patre, tum quia Filius non esset omnisciens, si non sciret generationem Patris: igitur nec omnipotens, si non possit in istam generationem. Praeterea Ricard. 2. de *Trinit.* cap. ult. probat, quod non possunt esse plures omnipotentes, quia tunc unus possit facere aliam nullipotentem, ergo a simili videtur argui in proposito, si ponatur plures personae divinae aequae potentes, & sic ista consequentia Ricard. fuit declarata *diff.* 2. per duas vias. (b) *Consimilibus* vis etiam declaro in proposito de duabus personis. Primo, quia una persona possit suo velle produ-

ducere omnia possibilia, & eis productis in esse; persona alia non possit ea producere: eadem enim non possunt bis totaliter produci. *Ea confirmatur* ista probatio, quia Pater prius ordine originis habet velle creaturarum, quam Filius; & Filius secundum Hilarium est potens per se, licet non a se, igitur prius origine quam Filius producat, intelligitur Pater pro decere, & ita in isto ligno, in quo Filius intelligitur debere producere, nulla sunt ibi possibilia. Secundo, quia omnipotens potest suo velle impedire omnia possibilia alterius omnipotentis, si esset: quia non esset necesse voluntates eorum concordare in aliis a se, quia istae omnia contingenter volunt: ita hoc non videtur necessarium esse, quod voluntas unius personae concordet in actu volendi alterius personae. Quod si dicas eandem esse voluntatem eorum, & ideo concordare in aliis volendo eadem. Contra, forma, quae est principium agendi, si est in pluribus, eodem modo est principium agendi unicuique eorum, sicut si esset in uno tantum, sicut si albedo esset in duabus superficibus, esset eis principium digregandi eodem modo, sicut si esset in uno tantum: sed si voluntas esset in solo Filio, esset principium volendi contingenter lapidem esse, ita, quod illa voluntate possit Filius, velle aequae lapidem esse, vel non esse: igitur posito quod sit in Patre, erit principium in Filio contingenter volendi, vel non volendi lapidem, & ita quicquid ponatur in Patre, Filius potest aequae velle lapidem esse, vel non esse, & ita si pater vellet lapidem esse, & Filius non: unus omnipotens faceret alium nullipotentem, impediendo omnia possibilia volita ab eo. Item prima causa plus causat, quam secunda, (a) *propositione prima de causis*, & 2. *Mor.* & 1. *Poster.* sed Pater dat Filio virtutem creandi, & non et converso: ergo Pater plus potest. Contra Magister distinct. praesenti in litera, & adducit August. de *Fide ad Petr.* cap. 2. Item August. contra *Maximum* lib. 3. probat istam conclusionem tripliciter. Primo auctoritate Salvatoris in Evangel. Joan. (b) *Omnia quae habet Pater, mea sunt.* Secundo per rationem, quia si non porit dare potentiam aequalem, sicut impotens: si noluit, sicut invidus. Tertio, per simile, quia Pater corporalis generaret sibi Filium aequalem, si possit, vel majorem: ergo multo magis in proposito.

Respondeo omitendo potentiam logicam, (c) quae dicit modum compositionis ab intellectu facta, & potentiam metaphoricam dictam, qualis est in geometricis, secundum quod ipsi geometrici imaginantur punctum esse in potentia ad lineam, & lineam ad superficiem: hic *potentia* sumitur proprie, uno modo sicut dictum est *diff.* 7. prout est differentia entis opposita actui: Alio modo secundum quod significat idem quod principium, sicut loquitur de ea Philosophus 5. *Metaph.* cap. 9. (d) & potentia isto secundo modo sumpta, dividitur in potentiam activam, & passivam, & si utrolibet modo sumatur, potest intelligi, aut pro ipsa relatione principii, quam significat, aut pro funda-

Tom. I.

P p

men

a *Tex.* 4. *Tex.* 5. b *Cap.* 16.
c *§.* ad qu. d *Text.* 17.

a *Cap.* 13. b *quae.* 1.

modo proximo istius relationis. Ad propositum planum est, quod in Deo oportet ponere potentiam activam cum sit principium efficiens, ex *distinct. 2.* & æqualem, sicut de ista loquitur Magist. *dist. 11a*, & huiusmodi æqualitas potest intelligi dupliciter, aut secundum extensionem objectorum possibilem, ad quæ se extendit potentia: aut secundum intentionem illius potentie in se. Exemplum, potentia calefactiva dicitur æqualis extensivè; si ad æqualia calefactibilia se extendat. Sic omnis charitas est æqualis, quia extendit se ad omnia diligibilia ex charitate secundum intentionem; si æque perfecta sit potentia, & æque perfectum actum possit elicere, licet non tota possibilem sibi subessent, sicut subessent alii potentie, ut patet posito isto casu, qui ponitur *dist. 7.* quod calor productione sibi adæquata produceret alium calorem, & istæ duæ æqualitates frequenter concomitantur se: potest tamen intelligi utralibet sine altera. Loquendo autem de æqualitate extensionis, non est difficultas, nisi de actibus notionalibus, & de terminis istarum actionum: quia illi duo termini non sunt producibiles ab omnibus personis, sed Filius a solo Patre; Spiritus sanctus autem a Patre & Filio. Unde quo ad hoc dicitur sic, quod potentia generandi pertinet ad omnipotentiam in Patre, non in Filio. Quod declaratur dupliciter. (a) Primo, quia omnipotentia est ad omne, quod non includit contradictionem: sed Patrem generare non includit contradictionem: Filium autem generare includit contradictionem: ergo, &c. Præterea, secundo aliter est de actionibus transsemitibus ad extra, & aliter de actionibus immanentibus intra: Possibilitas actionis transsemitis iudicatur ex ratione actionis in se, & termini eius, possibilitas autem actionis immanentis, non iudicatur ex his præcisè, sed cum hoc in comparatione ad agens, in quo manet talis actio. Cum igitur generatio sit actio immanens, possibilitas eius iudicanda est, non tantum ex se ipsa in se, & cum hoc ex termino eius; sed quia est possibilis illi supposito agenti, in quo debet manere: est autem compossibilis generatio Patri, & non Filio: igitur idem quod prius. Tertia declaratio adducitur, quia omnipotens dicitur, quod potest in omne illud, ad quod habet formam per quam potest, & non dicitur impotens, si non potest in aliquam actionem, ad quam se non extendit sua forma: sicut ignis non dicitur impotens, quia non potest frigidescere, quia non habet potentiam ad frigidescendum. Pater autem habet formam convenientem generationi, & Filius non: igitur Pater non est omnipotens, si non potest generare: non autem Filius est impotens, si non potest generare, & ita posse generare pertinet ad omnipotentiam Patris, & non ad omnipotentiam Filii. Contra istud, non comparando generare ad aliquid suppositum, quæro, aut illud, ut est geniti tanquam termini est aliquid, ad quod nata est esse aliqua potentia activa, aut non? si licet: ergo in quocumque non est potentia ad illud, non est in eo omnipotentia: hoc est, non est potentia ad omne illud, ad quod nata est esse potentia; si non: ergo

go in nullo est potentia ad illud, & ita non pertinet ad omnipotentiam Patris. Confirmationes etiam non valent. Prima, quia omnipotens potest in omne illud, quod est terminus potentie simpliciter, & hoc producendo illud in eo, in quo natum est producti, si natum est produci in aliquo: vel producendo ipsum in se subsistens, si non est natum produci in aliquo: Non autem oportet quod possit producere Omne tale formaliter in se, sicut potest producere curium animalis in animali, ut in homine, vel asino, in quo natus est esse curius: sed hoc non potest producere in se, nec potest formaliter currere: quia tunc per illud verbum neutrum significaretur, quod talis forma esset in ipso formaliter. Licet igitur Filius non possit formaliter generare, ut generatio sit in ipso, & nec possit principiare generationem in se ipso: tamen si istud licet terminus omnipotentie, oportet dicere, quod Filius possit principiare generationem in eo, in quo nata est esse: nullo autem modo Filius potest principiare generationem in se, nec in ipso, in quo non est nata esse: tamen omnipotens est, & potest actionem illam causare in eo, quod potest eam recipere: sicut non esse omnipotens si non possit causare intellectionem in intellectu potente recipere eam: generare autem non potest aliquo modo esse a Filio, nec ut in Filio, nec in alio: igitur si generare est terminus omnipotentie simpliciter, Filius non erit omnipotens. Secunda etiam non valet, quia quod habet formam limitatam ad agendum, non est omnipotens ad agendum: licet enim ignis sit potens ignire, & calefacere, si non possit frigidescere, non esset simpliciter omnipotens: quia forma eius limitata ad unum actum, concludit ipsum non esse simpliciter potentem: ergo Filius non habere formam convenientem omni actioni, quam actionem nata sit potentia simpliciter respicere, concludere Filium non esse simpliciter omnipotentem. Item ista via non salvat, quomodo Pater & Filius sine æque potentes, quia Pater potest in actum generationis, qui per se est terminus potentie simpliciter, in quem actum non potest Filius, & ita non erunt æque potentes quantum ad extensionem.

Quantum ergo ad istum articulum, (a) dico aliter quod potentia active primum correlativum est possibile, non communicat simpliciter, ut opponitur impossibile: quia hoc modo possibile est Deum esse, & tamen illud possibile non est terminus alicuius potentie active: ergo oportet, quod possibile, ut est potentie active correlativum, finisatur determinatus. Hoc autem non videtur nisi secundum quod Avicenna accipit possibile. 6. *Metaph.* & alibi frequenter, prout opponitur ei, quod est necessarium ex se, & tunc cum quodlibet intrinsecum Deo, sit in se formaliter necessarium, vel per identitatem cum essentia, quæ est formaliter ex se necessaria: nihil intrinsecum Deo erit terminus potentie proprie dictæ, & si hoc est, cum ad omnia alia ab essentia divina eandem rationem principii habeant tres personæ: quia prius intelligitur principium illud producendi et æternitatis communicatum tribus, quam possit habere actum producendi ista alia:

sequitur quod æqualis erit potentia trium personarum, quantum ad numerum possibilium: Assumptum autem declaratur in q. illa de ordine productionum extrinsecarum ad intrinsecas. 2. lib. 9. 1. & breviter patet ex hoc, quod si sit principium necessarium respectu unius productionis, & contingens respectu alterius productionis, prius est principium produendi necessarium quam contingens: quidquid autem est principium produendi necessarium, necessarium se habet ad productionem illarum, contingenter autem se habet principium produendi creaturas ad ipsas creaturas: prius igitur communicatur tribus personis, quam possit habere actum respectu unius extra. Ex hoc apparet, quod potentia est æqualis in personis divinis, non tantum quantum ad extensionem, sed etiam quantum ad intensiorem, sive enim potentia accipitur pro absoluto, quod est fundamentum relationis principii, patet quod illud secundum eandem magnitudinem est in tribus, non tantum secundum eandem magnitudinem secundum quid, sed simpliciter, sicut dictum est in questione præcedente de æqualitate magnitudinis; sive accipitur pro relatione fundata super illud absolutum, eadem relatio est trium, & si quam habet magnitudinem, eadem est magnitudo illius relationis in tribus, & ita omni modo est æqualitas potentie, & secundum extensionem, & secundum intensiorem. Quod autem dictum est de primo correlativo potentie activæ, quod sit possibile, intelligendum est de possibili objective, scilicet, quod est terminus potentie: non de possibili subjective, quia illud non est correlativum convertibile respectu potentie activæ. Non enim omnis potentia activæ habet aliquod sic possibile sibi correspondens, sed solum illa potentia activæ, quæ est transmutativa: Aequatur igitur possibile objective, ut correlativum potentie activæ, non autem possibile subjective, & tale est illud possibile, de quo adductus est Avicenna, quod opponitur ex se necessario formaliter. Quod autem istud differat a necessario ex se formaliter, sive a producente, possit confirmari per Philosophum 5. *Metaphys.* (a) ubi vult, quod principium, & causa convertuntur realiter: omne autem causatum est aliud a causa: ergo, & possibile, hoc est principium est aliud secundum eam a principio. Confirmatur etiam per rationem potentie activæ positam in 5. *Metaphys.* (b) quod ipsa est principium transmutandi aliud in quantum aliud: ergo multo magis est principium produendi aliud, quia non potest causatum ita esse idem causa, sicut activum potest esse idem passivo in creaturis. Sed tunc restat dubitatio, quomodo potentia generandi dicatur potentia, cum non sit respectu alicuius possibilis secundum prædicta. Respondeo, possibile potest sumi adhuc magis extendendo nomen, quam ut opponitur necessario ex se, dicendo illud esse possibile quod opponitur necessario esse a se, & hoc modo esse originatum esset possibile: sed nec sic videntur sancti communiter loqui, nec etiam Philosophi, & hoc modo possit concedi Filium esse possibilem, quia originatum, & ita potentiam correspondentem activam huic termi-

no

no esse potentiam. Ulterius tamen conceditur Filium esse principium, & non possibilem: in parte tamen conceditur potentia activa generandi, quia potentia activa in creaturis aliquam dicit perfectionem: possibilitas autem sibi correspondens, quæ repugnat necessitati ex se dicit imperfectionem. Transfertur igitur ad divina nomen unius, quod significat perfectionem: nomen autem alterius correlativi, quod dicit imperfectionem, non transfertur in se, sed in aliquo communiore se: ut sic ex parte producentis dicatur esse potentia, & tamen ex parte producti non dicatur esse possibilitas, sed tantum ratio principii (a) Ex hoc apparet irrationalitas illius dicti, quod sub omnipotentia de virtute sermonis, continetur potentia generandi, non autem secundum usum Sanctorum, quia estis aliquando Sancti, vel Doctores dicant potentiam generandi esse potentiam, & generari esse terminum potentie: tamen de virtute sermonis neutra est veritas simpliciter loquendo de potentia, prout respicit terminum possibilem: sed ampliando rationem potentie ad rationem principii, prout in communi respicit principium. Hoc modo loquendo ad questionem de æqualitate potentie in divinis personis. Respondeo & dico, quod etiam sic sunt æquales, quia secundum Mag. *dist. 7. hujus lib.* eadem est potentia, quæ Pater potest generare, & Filius potest generari: sed jure ista æqualitas potentie, non est ad idem: sicut si poneretur æqualitas potentie in colore ad immutandum visum, & in sapore ad immutandum gustum: essent quidem ista duo æqualis potentie, non tamen haberent eandem potentiam, nec ad idem. Ita in proposito loquendo de potentia hoc modo extensive ad actum notionalem, æquales sunt Pater, & Filius in potentia extensive, & intensive, quia potentia, quæ est in Patre ad actum generandi est quæ perfecta in Filio, & ad æqualia objecta: non tamen est hoc modo omnino eadem potentia, sicut potentia est eadem, quæ est respectu ejusdem possibili, & hoc modo concedendum est, quod in Filio non est omnis potentia, vel non est in eo potentia ad omne, accipiendo sic potentiam extensive, licet in ipso sit omnipotentia, quæ dicit potentiam ad omnia possiblea. Et si querat, si idem absolutum est in Patre, & Filio, super quod fundatur potentia æqualis secundum extensionem, & intensiorem, etiam illa quæ est ad intra, quare non est potentia omnis eadem in utroque?

Respondeo, dico, quod est idem absolutum, quod est potentia sit in Patre, & Filio: non tamen sub ratione potentie, quantum ad actum notionalem est in utroque, quia non est sub ratione prioritatis ad illum actum: & potentia sive principium requirit ordinem prioritatis ad terminum.

Ad argumenta principalia. Ad primum dico negando illam consequentiam primam, quantum est ex forma consequentie; cum probatur per August. contra Maximinum; Respondeo, quod illud argumentum August. non tenet per locum intrinsecum, quasi per locum a toto in quantitate ad partem totius in quantitate, quasi possit

P p 3

65

generare, sit aliquod posse: sed tenet per multas propositiones sub-
intellectas, & habet illud argumentum reduci ad multos syllogismos:
hoc modo concellit Maximus Patrem Filium generare, sed non
aequalem. Contra August. arguit sic, *Si genuit, & non potuit ge-
nerare Filium aequalem sibi, ergo vult impotens: probatio hujus
consequentiae: ex quo dicit Filio deitatem (etiam secundum Maxi-
mianum, quia aliter non esset generatus,) sed deitatem maiorem
secundum eum deitate Patris: ergo deitas non est infinita ex se, quia
infinito non potest esse aliquid majus, nec infinitum potest minui,
& si deitas non est infinita: ergo habens eam non est omnipotens:
nihil enim est omnipotens, cum omnipotentia requirat potentiam
indefinitam, nisi habeat infinitam essentiam. Non igitur tenet con-
sequentia hinc, quasi sub ista generali contineatur istud singulare, sed
quia istud universale, quod est omnipotens, concomitatur infinitas
essentiae, & ita communicabilitas in aequalitate. Et similiter sequitur
si Pater non potest intelligere, Pater non est omnipotens: sed non
sequitur per locum intrinsecum, quasi *intelligere* Patris sit terminus
omnipotentiae: sed per istas propositiones subintellectas, quod
non potest intelligere, non habet omnem perfectionem simpliciter:
& tunc non est infinita essentia, ac per hoc nec omnipotens. Cum
arguitur postea de omnisciente: Dico, quod scientia non requirit
ordinem determinatum ad scibilia, nec ordinem prioris, nec ordi-
nem posterioris, quia potest esse sive respectu prioris, ut objecti,
sive posterioris: potentia autem requirit determinatum ordinem ad
terminum, ut prioris ad posterius; & ideo scientia de necessitate
extendit se ad omne ens, quia omne ens est scibile: potentia autem
non extendit se (ut ad objectum) ad omne ens, sed tantum ad ens,
possibile, quod, quomodocunque sumendo possibile, natum est esse
posterius, & ideo non est ad illud, quod non est natum esse pos-
terioris, & ideo non ad illud, quod est natum esse in persona infinita
idem illi personae. Cum postea arguitur per Ricard. (a) dico,
quod argumentum valet si poneretur duo dii per impossibile:
sicut declaratum est *dist. 2.* non autem de duabus personis aequo
potentibus. Cum probatur primo, quod una persona possit lace-
re aliam nullipotentem, volendo omnia possibilia, & ponendo ea in
esse, dico, quod non potest velle ista, alia persona non volens, & ita
non ponentur in *esse* ab una persona, alia persona non volens, & ea
in *esse* non ponente. Sed sicut in eodem instanti naturae intelliguntur
tres personae habere principium sufficientem ponendi et in *esse*: ita in eod-
em instanti intelliguntur habere actum, quo ponuntur ista in *esse*. Sed
si poneretur duo dii, unus propria actione possit omnia ponere in
esse, & alius non possit producere ista eadem productione: ergo vel
ista eadem non possit producere, & ideo non esset omnipotens: vel
posset producere illa alia actione, & ita idem posset bis accipere *esse*,
quod est impossibile. Ad secundam probationem, quod unus omni-
potens,*

tens posset impedire alia volita ab alio, dico, quod illa probatio bona
est de duabus voluntatibus, quia per impossibile habens suam volunta-
tem, posset uti ea contingenter ad quodlibet aliud objectum a se: non
sic autem est de duobus habentibus eandem voluntatem, quia propter
eandem necessitatem est unus usus voluntatis, propter quam voluntas
est una. Et ideo non potest una persona ista voluntate velle, & alia
non velle: sicut non potest una persona habere istam voluntatem, &
alia non habere illam. Cum obijciat contra istam responsionem de
forma, quae est in duobus, quod fit principium operandi eodem modo
utriusque, sicut si esset in uno solo; concedo, quod Filius non quasi na-
turaliter, vel coacte vult voluntate ista, quasi Pater volens prae-
determinavit Filium ad volendum idem; & non fit in potestate Filii idem
velle, sicut erat in potestate Patris; & aequo libere quem-
libet actum volendi habere, ut est illius objecti: sicut si alius non ha-
beret istam voluntatem. Est igitur illa forma cuiuslibet habenti princi-
pium uniformiter operandi, sicut esset si ille solus haberet eam; sed
non est alicui habenti principium operandi, & alii principium non ope-
randi operatione, quae est eadem illi voluntati, sicut ista non est ead-
em voluntas, & non voluntas. Unde necessitas istius consequentiae,
si Pater vult hoc, Filius vult hoc, non est contra libertatem volitionis
Filiisicnt nec contra libertatem volitionis meae: est ista consequentia,
si volo, volo; ita nec tibi, si Pater vult. A. Filius vult. A. quia idem
velle est Patris, & Filii. Ad aliud de causa prima, & secunda responsum
est *dist. 12.* quod ista propositio veritatem habet propter aliam virtu-
tem, sive vim causandam in causa priori, & posteriori, ista quae est prior
est principalior, & hoc fallit in principio priori secundum originem, &
posteriori, in quibus est eadem vis, vel virtus causandam respectu terti,
cujus vis est in proposito, & ideo in proposito non valet.

DISTINCTIO XXI.

Circa istam distinctionem vigesimam primam, quero unum.

QUESTIO UNICA.

Utrum haec sit vera, solus Pater est Deus?

Quod sic, solus Deus, qui est Pater est Deus: ergo solus Pater est
Deus, antecedens pater, quia solus Deus, qui est Pater, est Tri-
nitas: consequentia probatur per simile, quia sequitur solum
animam, quod est homo, currit: ergo solus homo currit. Item solus Deus
est Pater: ergo solus Pater est Deus: antecedens pater per exponentes:
consequentia probatur per conversionem exclusivam. Item solus Deus est
Deus: ergo solus Pater est Deus: tunc in antecedenti fiat personaliter,
quia est indefinita: similiter probatur consequentia, quia antecedens
infert utramque exponentem consequentis, & quod inferat exponen-
tem affirmativam proba, quia sequitur, solus Deus est Deus: ergo
omnis Deus est Deus, & ita Pater est Deus: ergo sequitur affirmati-
va

via exponentis consequens. Sequitur etiam, solus Deus est Deus: ergo non alius a Deo est Deus: ergo non alius a Patre est Deus: probatio hujus consequentia: hic videtur fallacia consequentis; alius a Deo: ergo alius a Patre: ergo arguendo negative eodem ordine, erit bonum argumentum. Probatio assumpti, quia si alius a Deo inferreretur alium a Patre, hoc esset propter distributionem termini relationis diversitatis: sed non distribuitur: probatio, quia tunc esset omnis propositio falsa, ubi predicaretur relativum diversitatis de alio: puta quicumque talis homo est diversus, vel aliud: datur enim hic intelligi correlativum primum hujus relativi; & per consequens sequeretur, quod homo esse alius ab alio, & si terminus relationis distribuitur, sequitur, quod sic alius a quocumque alio: igitur alius a se.

Item, (a) negativa exceptiva, & affirmativa exclusiva de Patre excepta convertuntur. *Misib. 11. Nemo novit * Patrem nisi Filius: ergo solus Filius novit, igitur solus est Deus.* Item 6. Trinit. cap. 7. tantus est solus Pater, quantum est simul Pater, & Filius igitur solus Pater est sic magnus, igitur solus Pater est Deus. Ad primum nemo vel nullus homo Deus dicitur homo: homo fecit nuptias filio suo. Igitur accipitur commune Deo, & nullus Deus, & nullus intellectus, ut sit substantivum nisi quod novit. Concedatur. Et ista minus intellectus alius a Patre, quia alius notat alienitatem in significato sui substantivi. Sic universaliter ubicunque habet substantivum commune tribus, vera est propositio, tamen solus, & tamen unus. Ad secundum patet. Omni solus sumitur syncategorematicè.

Oppositum patet per Augustinum 6. de Trinitate cap. 8.

Ad questionem potest fieri distinctio, sicut distinguitur communiter, & bene; quod solus, potest teneri categorématique, & syncategorematicè: solus quippe significat idem, quod non cum alio, sicut patet per Philosophum 1. *Elenchorum*: ista autem negatio associationis potest intelligi determinatè aliquid in se, sive in natura rei: vel determinatè aliquid, ut est extremum compositionis in habitudine ad aliud extremum: puta negatio associationis alterius ab isto in recipiendo predicationem talis predicati: primo modo non admittitur in divinis hoc nomen solus, quia nihil est ibi solitarii: secundo modo conceditur quod in divinis non associatur subiecto aliquid, de quo dicitur idem predicatum: ita non est predicandum essentiale de personali, quo essentiale convenit alibi isto inclusio, & ideo talis propositio negatur. Declaratio istorum, scilicet qualiter syncategorema disponit extremum intellectus componentis, & dividendis respectu alterius extremi, & quomodo differat syncategorema ab intentione sequenda, & quomodo diversè determinationes syncategorematicè inter se differunt, longum tractatum requireret, sed non oportet hic immorari propter alia magis necessaria. Probatur enim falsitas propositionis propositæ per illam communem regulam in sophismatibus. Affirma-

firmativa exclusiva infert universalem affirmativam de terminis transpositis: igitur ista, solus Pater est Deus, infert istam, omnis Deus est Pater, vel omnis persona divina est Pater. Regula ista probatur ex ratione exclusionis, quæ videlicet notat præcisionem in illo, cui additur, respectu alterius extremi, sive præcisionem commensurationem, scilicet, quod alterum extremum non excedat illud, & hoc notat ista universalis affirmativa de terminis transpositis, & maxime in terminis communibus, ubi potest utrumque extremum accipi universaliter. Probatur etiam Logice per unam propositionem, quæ exprimit totum intellectum exclusivè, ista enim, tantum homo est visibilis, licet ponatur communiter habere duas exponentes, sufficienter tamen exprimitur per istam: nullus non homo est visibilis: ex qua sequitur, nullum visibile est non homo, per illud secundi Per hereticos. Ex negatva de predicato infinito, sequitur affirmativa de predicato finito, & negatva de predicato negato. Quod probatur per primum principium, de quolibet affirmatio, vel negatio, &c. & hoc in predicatis simplicibus: quia negando istam consequentiam, negatur utraque opposita ab eodem, & ultra; ergo omne visibile est homo per quæpollentiam: ergo a primo ad ultimum, &c. Hic alii insunt quasi uno correlativè inclusi, aliud non excluditur, quia unum est communiter de intellectu alterius: quia posita se ponunt, &c. & sunt simul natura. Sed hoc est contra intentionem Philosophi 1. *Physicor.* arguente ibi, (a) *stansium principium est, principium non est:* ergo correlativum non est de intellectu correlativi: sicut aliquid ejus, puta pars essentialis, vel integralis: sed sicut aliquid ad quod terminatur intellectus ejus, & tale est sufficienter diversum ab inclusio tanta diversitate, quanta diversitas requiritur ad hoc, quod ipsum excludatur.

Ad primum argumentum antecedens distinguitur secundum compositionem, & divisionem, sicut ista, omnis homo, qui est albus, currit, sensus compositionis falsus est, quia ibi Deus determinatur ad standum pro Patre per istam implicationem, qui est Pater, sicut determinatur homo ad standum pro homine albo in sensu compositionis, ibi, homo, qui est albus: & tunc consequentia tenet. Sensus tamen divisionis verus est, quia tunc enuntiantur duo prædicata de eodem subiecto, de quo ambo sunt vera, scilicet de Deo, esse Patrem, & esse Deum, quasi enuntiantur ista duo in duobus propositionibus categoricis, copulatis sibi invicem, quarum neutra specificaret alteram, & tunc consequentia non valet a superiori ad suum inferius cum exclusione. Et si obijcitur, quod similis consequentia tenet in creaturis in sensu divisionis. Respondeo, si commune idem innumeratum posset competere pluribus inferioribus, non teneret illa consequentia in sensu divisionis: tenet enim ibi præcise, quia illud animal, quod est rationale dividendo, non est aliud ab animali, quod est rationale in com-

componendo. In proposito autem ratio illa non tenet, quia iste idem Deus, qui est Pater in sensu compositionis, non est Filius, qui distinguitur a Patre, & ita Deus, qui est Pater in sensu divisionis, potest dici vere de aliquo, de quo non dicitur in sensu compositionis. Non sic autem de animalis, quod est homo, quia illud in sensu divisionis de nullo vere predicatur, de quo vero non predicatur idem in sensu compositionis, vel e converso, & ideo predicatur ibi indifferenter non sic hic, cum non sit idem antecedens secundum compositionem, & divisionem. (a) Aliqui etiam distinguunt principalem propositionem, quasi ista, *solus Pater est Deus*, possit habere sensum compositionis falsum, & sensum divisionis verum, adducentes illud Prisciani secundum constructionem: *inter exigens, & exaltum cadit aliquid medium*. Sed istud non est Logice dictum, nec Grammaticum. Logica non, quia tunc non posset aliquid contrahi, vel determinari per aliquam contractionem, vel determinationem. Quantumcumque enim immediate addeatur alicui determinationi categorematica, vel syncategorematica, ut *homo albus currit, vel omnis homo albus currit*: adhuc restaret distinguere, sicut hic, in sensu compositionis, & divisionis: & in utroque sensu restaret ulterius distinguere, & sic in infinitum, nec posset aliquid sensus determinate exprimi: nec docuit Philosophus in talibus multipliciter secundum compositionem, & divisionem: sed tantum in illis ubi eadem materialia composita, & divisa diversum sensum faciunt: ista autem materialia, *omnis homo currit, vel omnis homo albus currit*, composita, & divisa, nullum alium sensum faciunt. Secus est hic, iste videt nunc me currare, componendo *nunc adverbium* cum verbo precedente, vel sequente. Nec etiam est dictum Grammaticum, quia exigens, & exaltum dicuntur constructibilia, quorum alterum dicitur a Prisciano regere alterum ex vi aliqua: non est autem syncategorematicum constructibile respectu categorematici, quasi unum regat illud ex aliqua vi, & ideo licet hic cadat medium, vel implicatio media cappa Sortis, id est cappa, que est Sortis: non tamen hic homo albus, & omnis homo albus.

Ad secundum dicitur, (b) quod exclusivum non convertitur. Philosophus vero hoc non offendit, quia determinans de simplicium propositionum conversionibus, que pertinent ad syllogismum categoricum, & simplicem; sed quod convertatur, patet per probata.

Ad secundum dico, quod illa non est sua conversiva; nec illa consequentia tenet, sed est fallacia consequentis: quia sicut probatum est in solutione questionis, exclusiva est convertibilis cum universali affirmativa de terminis transpositis: ergo inferre exclusivam ex exclusiva de terminis transpositis equivaleat illationi universalis affirmativæ ex universalis affirmativæ de terminis transpositis: in tali autem illatione universalis est universalis, est fallacia consequentis, *omnis homo est animal: ergo omne animal est homo*, a superiori ad suum inferius affirman-

da. Ita est in proposito, & probatur, quia semper ex vi terminis proceditur ab inferiori ad superius cum distributione: predicatum enim universalis affirmativa, non notatur esse convertibile, sed fiat, quod sic superius ad subiectum: ergo ex distributione subiecti universalis, non sequitur distributio predicati respectu eiusdem: nec potest sequi distributio predicati respectu inferioris ad aliquid, si non sequitur distributio predicati respectu predicati superioris ad illud: arguendo ergo sic, *omne B. est A, ergo omne A. est B.* est fallacia consequentis, quia ex distributione eius, quod notatur esse inferius, non sequitur distributio superioris, & hoc respectu predicati, quod notatur esse inferius ad predicatum superius, sed est fallacia consequentis: sicut si argueretur, *omnis homo est animal, & ergo omne animal est Socrates*. Sed cum probatur illa consequentia per conversionem propositionis exclusivæ: Respondeo, non omnis illatio in terminis transpositis, notat tantam unigenem extremorum, quanta haberi potest virtute prima: Unde universalis negativa non convertitur in particularem negativam in terminis transpositis, licet inferat eam. Ad propositum dico, quod illa de terminis transpositis, que tantum capio de intellectu exclusivæ affirmativæ, quantum aliqua potest capere de terminis transpositis, est universalis affirmativa, sicut probatum est in secunda ratione ad solutionem principalem: ergo talis exclusivæ affirmativæ convertitur in universalem affirmativam, & pari ratione e converso, universalis affirmativa in exclusivam affirmativam. (c) Et si objicias: ergo Aristoteles male docuit, & insufficienter conversiones, non docendo universalem affirmativam convertendam in exclusivam affirmativam. Respondeo, quod conversiones docuit, propter perticiendam imperfectiorem imperfectorum syllogismorum: non autem exclusivam alium locum teneri in perticiendo syllogismum imperfectum, quam aliqua indefinita non exclusivæ, quia non aliam conclusionem inferret quam prius inferebatur in syllogismo imperfecto, & ideo bene, & sufficienter docuit conversiones quantum necessarium sibi fuit ad propositum. Ad tertium dico, quod ex negativa exponente antecedens, non sequitur negativa exponens consequens. Cum probatur, quia non sequitur, *alius a Deo, ergo alius a Patre*: nego, quia illa consequentia est bona, Et cum ulterius probatur, quod terminus in seque alietatis non distribuitur, quia tunc est impossibile enuntiandi tale relativum de aliquo. Respondeo, quod in omnibus relativis æquiparantia, commune secundum se acceptum, ut commune est, non refertur, quia ex quo, ut commune est, abstrahitur ab omnibus relativis, sive terminis relationum, quia relatio realis non est nisi distincta ad distinctum: sed hi ut sic referretur, oporteret ibi dare terminum sibi relativum distinctum, & ideo non referretur ad aliquid eiusdem rationis cum relato, sed referretur ad aliquid alterius rationis: referretur igitur tale relativum tantum pro suo inferiori, sicut simile non referretur pro simili in communi ad simile, sed pro aliquo inferiori: quod

a Var. lib. 3. d. 2. q. unic. f. Bon. lib. 1. d. 4. d. d. l. rali.

b d. d. r.

a Primo priorum cap. 2.

potest distingui a simili, ad quod refertur. Ita etiam est de differentiis non cum refertur ad differens in communi, quasi ad primum correlativum, quasi essent duo extrema prima relationis, & utrumque communissimum ad omne differens: sed differens est differens ab hoc differenti. Et si objicias, quod relativum dat primo intelligere suum correlativum commune. Respondetur, non est tale correlativum ejus, ut commune, nisi ipsa, ut sumpsum pro aliquo inferiori, pro quo distingui potest a correlativo, Exemplum huius est in rebus, quia si tota natura ignis esset in uno individuo, illud individuum non posset generare, quia si sic, tunc generaret alium ignem, in quo esset tota natura ignis, & essent quasi duae species ignis, quod est impossibile. Et tamen nunc in uno individuo natura ignis est ratio generandi, quia habet unitatem sufficientem pro principio activo, & distinctionem sufficientem. Ita hac similitudo bene est ratio alicui referendi, vel terminandi relationem, sed nec refertur, nec terminat, nisi accipitur pro distincto, in quo sit: (a) ita quod nec unitas, nec distinctio est per accidens, sed utrumque per se respectu talis relationis, sicut dictum est in quaest. de circumfessione: non enim sequitur, *non alius a Deo, ergo non alius a Patre*: sed in affirmativa est bona consequentia ratione distributionis termini huius relationis, propter negationem inclusam in ratione alietatis. Ad aliam probationem, cum dicitur, *solus Deus, ergo solus Pater, vel solus Filius*. Respondetur, quod subiectum exclusivae potest comparari, vel ad exclusionem, vel ad praedicatum. Primo modo habet suppositionem simplicem, quia exclusio fit ab eo, ratio se significari. Secundo modo habet suppositionem personalem, quia praedicatum attribuitur sibi pro supposito. Contra istud: unum extremum in uno actu componendi, & dividendi, habet rationem unam, secundum quam accipitur respectu alterius extremi, quia diversa rationes accipiendi idem extremum respectu eiusdem termini, non videntur stare cum unitate actus componendi. Et si dicatur, quod respectu exclusionis supponeret sub uno ratione, & ut accipitur sub exclusione respectu praedicati, supponit sub alia ratione. Contra, subiectum non supponit respectu suae dispositionis, sed respectu praedicati, & ita praesice habet illam suppositionem, quam intelligitur habere respectu praedicati, ut accipitur sub sua dispositione. Ideo dico aliter, quod subiectum affirmativae exclusivae supponit confusum tantum, sicut & praedicatum universalis affirmativae, quod probatur ex convertibilitate earum, & sub termino, sic stare confusum tantum, non licet descendere. Posset tamen dici in proposito aliter, quam in creaturis, videlicet, quod Deus sub exclusione stat pro hoc Deo, qui nominis est tribus personis, quae responsio tacta est *dist. 4.* pro quo stat ibi subiectum, Deus est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, & posset etiam valere, *dist. 2.* (b) quidquid est illud subiectum, cui primo convenit agere respectu creaturarum, quia hic Deus, ut est haec deitate

Deus,

a *Dist. 19. q. 2.*b *Quaest. 2. q. 1.*

Deus, non intelligendo aliquam personalem proprietatem, licet omne praedicatum, quod verum est de hoc praedicato primo, verum sit de Patre per se, sed non de solo Patre, sed de Filio: & Spiritu sancto.

DISTINCTIO XXII.

Cetera istam distinctionem vigesimam secundam quero unum.

QUAESTIO PRIMA.

Utrum Deus sit nominabilis aliquo nomine significante essentiam divinam ut haec?

Hic dicitur, quod sicut Deus intelligitur a nobis, ita potest & a nobis nominari: (a) secundum igitur, quod diversimode aliqui asserunt de cognitione Dei ab intellectu viatoris, ita consequenter dicunt diversimode de possibilitate etiam nominandi Deum; & qui negant conceptum univocum Deo, & creature, & ponit duos conceptus analogos, quorum scilicet alter, qui est creature, attribuitur alteri illi: scilicet qui est Dei, dicit secundum hoc consequenter, quod Deus est nominabilis a viatore nomine exprimente illum conceptum analogum.

Sed contra istam positionem specialiter arguo. (b) Quia omnis conceptus realis possibilis haberi de essentia divina, natus est fieri in intellectu virtute illius essentiae. Probatur, quia quodcumque obiectum intelligibile minimum, natum est facere in intellectu conceptum omnem realem possibilem haberi de eo: sed secundum istos tantum unicus conceptus realis natus est haberi de essentia divina virtute eius, licet intellectus negotians possit plures conceptus causare, & fabricare, circa idem obiectum: (c) ergo quodcumque obiectum potest fieri conceptum realem in intellectu de Deo, potest fieri illum unicum, quem conceptum illa essentia esse nata de se facere: sed ille unicus est huius essentiae, ut est haec: ergo quodcumque obiectum facit aliquam notitiam de Deo in intellectu nostro, facit secundum opinionem istam conceptum ejus, ut est haec essentia, & ita nominabilis est a viatore notitia significante hanc essentiam, ut haec.

Potest dici breviter ad questionem, (d) quod ista propositio communis multis opinionibus, quod scilicet *sicut aliquid intelligitur, ita & nominatur*, falsa est, si intelligatur praesice, quia distinctius potest aliquid significari, quam intelligi, quod videtur per se dari ex hoc, quia cum substantia non sit intelligibilis a viatore, nisi in conceptu communi entis, sicut probatur est *distinct. 3.* si non posset distinctius signi-

signi-

a *Henr. 1. sum. ar. 2. q. 1. § 3.*b *Henr. quodlib. 5. q. 1. § quodlib. 13. q. 1.*c *De hoc sup. d. 3. q. 1. § 3. & d. 8. q. 4.*d *Q. 3. § quantum ad 2.*